

BIULETYN 9

Przyszłość kształcenia osób starszych w Europie - korzystanie z doświadczeń Druga Międzynarodowa Konferencja ForAge – podsumowanie

ForAge jest europejską, wielostronną siecią wspierającą komunikację oraz promowanie doświadczeń w dziedzinie kształcenia osób starszych. Druga międzynarodowa konferencja zrealizowana w ramach projektu ForAge odbyła się w Budapeszcie, w dniach 30 września i 1 października 2013.

Wydarzenie zorganizowane przez węgierską firmę Trebag, zbiegło się z Międzynarodowym Dniem Osób Starszych, ustanowionym przez ONZ na dzień pierwszego października. Podczas konferencji analizowano trendy i rozwój sytuacji w dziedzinie kształcenia w późniejszym wieku, a także dokonywano podsumowania europejskich doświadczeń inicjatyw na tym polu. Podczas konferencji miały miejsce interesujące prezentacje oraz ciekawe warsztaty.

Uczestników konferencji przywitał profesor **John Benyon** z Uniwersytetu w Leicester w Wielkiej Brytanii, koordynator projektu ForAge. Wprowadzenia dokonali **Peter Kövesd**, dyrektor firmy Trebag oraz **Zoltán Loboda**, reprezentujący rząd węgierski z ramienia Ministerstwa Edukacji, Prawa, Administracji oraz Współpracy z Zagranicą.

Wprowadzenie

„Współczesne rządy świata coraz bardziej koncentrują finansowanie na początkowym etapie kształcenia i przygotowaniu do rynku pracy. Czy należy traktować finansowanie edukacji osób starszych jako luksusową inwestycję w zamożnych krajach?” Takie pytanie postawił w swojej prezentacji **Dr Alan Tucketta**, Prezes Międzynarodowej Rady Kształcenia Dorosłych (ICAE). W swojej prezentacji Alan Tuckett mówił o potrzebach kształcenia młodzieży oraz osób dorosłych, umiejętnościach dorosłych oraz o Światowym Forum Społecznym, ostatecznie stwierdzając, że "inny świat jest możliwy". **Dr Michael Sommer** z Niemiec, koordynator projektu Infonet Europejskiej Edukacji Dorosłych, mówił o doświadczeniach związanych z wymianą informacji w dziedzinie kształcenia osób starszych w całej Europie. **Dr Koen DePryck** przedstawiciel Uniwersytetu Vrije w Brukseli oraz Centrum Kształcenia Dorosłych w Antwerpii, Belgia, stwierdził, że tradycyjne, liniowe modele edukacji formalnej nie są już wystarczające, w przyszłości jest konieczne nieliniowe podejście do uczenia osób starszych, w tym wykorzystanie nauk społecznych, kształcenia otwartego oraz nieformalnego, a także edukacji międzypokoleniowej.

Kształcenie w późniejszym wieku w Europie

Jim Soulsby, moderator projektu ForAge, Wielka Brytania, mówił o roli kształcenia w późniejszym wieku, o sieci internetowej projektu ForAge. Zauważył, że statystyki dotyczące kształcenia często obejmują tylko osoby do 64 roku życia.

Marzec 2014

Projekt ForAge jest współfinansowany przez Komisję Europejską.
Publikacja odzwierciedla wyłącznie poglądy autorów i Komisja nie ponosi odpowiedzialności
za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych tutaj treści.

Tylko 4% osób starszych w Europie korzysta z jakichkolwiek form kształcenia. Istnieje wiele przykładów korzyści starszych słuchaczy płynących z uczenia się, niestety mamy dostęp jedynie do niewielu analiz projektów kształcenia osób starszych. Jednym z celów projektu ForAge jest stworzenie platformy umożliwiającej trwały dostęp do tego typu danych i ich analizy.

Stefanie Steinbauer i **Claudia Unger**, reprezentujące Austriacką Federację Niewidomych oraz Słabowidzących w Wiedniu, przedstawiły bardzo ciekawą prezentację projektu VISAL, który dotyczy aktywnego uczenia się niedowidzących seniorów. **Roger Estelle Curto** z Uniwersytetu w Castellón, Hiszpania, zaprezentował narzędzia do ewaluacji edukacji osób starszych, o nazwie „Edukacja polepsza jakość życia seniorów”.

Spojrzenie na Węgry

Kolejna sesja poświęcona była kształceniu osób starszych na Węgrzech. **Bálint Boga MD**, Fundacja Hospicjum w Budapeszcie, argumentował, że dłuższe życie zmusza starsze osoby do uczenia się, a dane statystyczne pokazują, że osoby te korzystają z takiej szansy. Istotną korzyścią z uczenia jest to, że osoby starsze stają się mniej zależne oraz bardziej samodzielne. Na Węgrzech długość życia jest 23,4% wyższa niż dziesięć lat temu. Do 15% osób powyżej 60 roku życia cierpi na demencję, a 18% ma objawy depresji. W grupie wiekowej od 55 do 64 lat tylko 4,5% osób bierze udział w edukacji nieformalnej. Jeszcze niższy wskaźnik jest w grupie wiekowej 65 do 72, jedynie 2.2%. **Katalin Vámos**, trener fitnessu i marketingu, przedstawiła dane dotyczące korzystania z internetu na Węgrzech wśród osób powyżej 50 roku życia. Tylko 20% osób 50+ regularnie korzysta z Internetu, 61% z nich ma profile w mediach społecznościowych.

W podsumowaniu końcowej sesji pierwszego dnia konferencji ForAge **Professor József Jászberényi**, dyrektor Centrum Badawczego Kształcenia w późnym wieku z Kolegium Króla Zygmunta w Budapeszcie, przedstawił

prezentację o starszych ludziach i kształceniu na Węgrzech. Jedną z poruszonych kwestii była lokalizacja takiej edukacji. Okazuje się, że na Węgrzech nie są to szkoły, ani uczelnie, tylko centra oraz domy kultury. Sesję zakończyła dyskusja oraz uroczyste przyjęcie.

Pod znakiem ustanowionego przez ONZ Dnia Osób Starszych

Drugi dzień konferencji rozpoczął się prezentacją szefowej Biura Światowej Organizacji Zdrowia w Budapeszcie, pani **Zsófia Pustzai MD**. Sesja plenarna była zatytułowana „Aktywne starzenie dodaje zdrowych lat życia”. Według WHO starzy ludzie są jedną z dwóch najbardziej wrażliwych grup wiekowych. Plan WHO odnośnie zdrowego starzenia, w centrum uwagi stawia aktywne starzenie się. Dla WHO wiek kalendarzowy nie jest wyznacznikiem starzenia i plany polityczne powinny to brać pod uwagę. Raport ONZ zatytułowany „Godne Życie dla Wszystkich” podkreśla korzyści dla społeczeństwa z aktywności osób starszych.

Kolejną sesję poprowadził **Professor Franz Kolland** z Uniwersytetu w Wiedniu, Austria, który podkreślał korzyści płynące z kształcenia w późniejszym wieku. Stwierdził, że uczenie się jest nieustającą koniecznością oraz że uczenie się przez całe życie może zmienić wizerunek starzenia. Wiele badań pokazuje pozytywny wpływ uczenia przez całe życie na pamięć epizodyczną i polepszenie zdrowia. Uczenie się pomaga w walce z chorobami, sprzyja integracji społecznej, przeciwdziała ryzyku

Marzec 2014

ubóstwa, wyrównuje szanse i zmienia negatywny wizerunek starzenia. Główną przeszkodą na drodze uczenia przez całe życie jest ubóstwo. Jest także prawdą, że uczenie może być niezbyt wygodne czy budzące nieprzyjemne wspomnienia dla osób starszych.

Warsztaty

Drugie popołudnie konferencji było poświęcone równoległym warsztatom prowadzonym przez partnerów projektu ForAge.

Sytuacje konfliktowe i rola osób starszych: Podczas warsztatów zaprezentowano przykłady z Irlandii, Portugalii oraz Węgier. Uczestnicy stwierdzili, że większość Europejczyków znajdowała się w sytuacjach konfliktowych bezpośrednio lub pośrednio, przy czym osoby starsze odgrywały kluczową rolę w łączeniu pokoleń.

Osoby starsze i Erasmus+: Uczestnicy warsztatu zauważyli, że unijny Program Grundtvig był bardzo przyjazny, jeśli chodzi o włączanie osób starszych. Istnieją obawy, że nowy program Erasmus+ będzie zdecydowanie mniej przyjazny dla osób starszych. Projekt ForAge ma wspierać budowanie powiązań sieciowych oraz wzrost świadomości poprzez lobbowanie.

Potrzeby kształcenia osób starszych z grup etnicznych, migrantów i społeczności Romskich: Uczestnicy doszli do wniosku, że należy zachować ostrożność w integrowaniu osób starszych z różnych mniejszości z uwagi na wykluczenie społeczne i trudności, jakich doświadczyły te grupy. Badanie korzeni, historii, gromadzenie doświadczeń pomoże w zrozumieniu mniejszości i ich kultur, przy czym kształcenie osób dorosłych ułatwi to zadanie.

Uczenie się oraz szkolenia dla osób starszych w placówkach opieki i doskonalenia umysłu: Przedstawiono trzy interesujące projekty europejskie z zakresu szkolenia trenerów do pracy ze starszymi osobami w placówkach opieki. Uczestnicy warsztatu zaproponowali, aby projekt ForAge publikował historie

starszych uczniów z refleksją trenerów, opiekunów.

Uczenie międzypokoleniowe: Zaprezentowano trzy przykłady dobrych praktyk. Wspólnym tematem tych praktyk było postrzeganie procesu uczenia jako nie przeznaczonego jedynie dla dzieci. Jest wiele tematów, których starsi mogą uczyć się od młodych, takie jak ICT, uczenie oparte na faktach, uczenie społeczno-kulturowe. Dodatkowo, w dyskusji sformułowano stwierdzenie, że zróżnicowane oraz nieformalne uczenie jest często bardziej inspirujące niż uczenie w placówkach kształcenia formalnego.

Rola technologii informacyjnych w kształceniu w późniejszym wieku: Podczas tego warsztatu omawiano korzystanie przez seniorów w Europie z ICT oraz rozszerzenie takich projektów na nowe kraje europejskie.

Słuchać uczniów

Po warsztatach odbyła się sesja plenarna zwrócona na potrzeby osób uczących się. **Mariana Matache**, ze Stowarzyszenia Euroed w Bukareszcie, Rumunia przedstawiła projekt „Obywatel jest na pierwszym miejscu”. Projekt ten umożliwił organizowanie lokalnych seminariów na temat demokracji i partnerstwa w celu zachęcenia obywateli rumuńskich do samodzielnego przygotowywania projektów. Przykładowe projekty dotyczyły czyszczenia ulic, tworzenia grup osób starszych, stypendiów dla dzieci z rodzin o niskich dochodach. **Professor Ionut Popa**, również ze Stowarzyszenia Euroed, wyjaśnił, że po erze

Marzec 2014

Projekt ForAge jest współfinansowany przez Komisję Europejską.

Publikacja odzwierciedla wyłącznie poglądy autorów i Komisja nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych tutaj treści.

postkomunistycznej nastąpiła zmiana i ludzie uczą się sami przejmować lokalne inicjatywy. Przykładem są grupy tworzące lokalną gazetę, kluby seniora, centra kultury. **Sean Dillon** reprezentująca organizację Wiek i Szanse, Dublin, Irlandia zaprezentowała projekt „Count Us In”. Celem projektu było zbadanie jak osoby starsze można zachęcić do poprawy zdrowia, utrzymania dobrego samopoczucia, wykorzystania swoich umiejętności z korzyścią dla lokalnej społeczności. Okazuje się, że starsi uczniowie angażowali się chętniej w naukę podczas zajęć w czasie wolnym. Zalecenia dotyczą szkoleń moderowanych, zachęcających do obywatelskiego zaangażowania się, szczególnie wśród osób powyżej 75 roku życia, w szczególności mężczyzn.

Dr Ildikó Berény, przedstawiła prezentację na temat możliwości i metod szkoleniowych dla osób starszych w zakładzie karnym Márianosztra. W badaniach uczestniczyli więźniowie o niskim poziomie wykształcenia, 14 % nie skończyło szkoły podstawowej. Zaproponowano im zarówno kursy ogólnokształcące jak i kształcenie zawodowe. Uzyskano dobre wyniki: uczniowie mieli wyższą samoocenę, prowadzącą do lepszego porozumienia i mniejszej liczby incydentów przemocy.

Zbigniew Durczok, SMZK Krzeszowice, prezentował Uniwersytet Trzeciego Wieku, w Polsce. Pierwszy taki uniwersytet został założony w 1975 w Warszawie. Obecnie istnieje 385 UTW, które powstają głównie w większych miastach, uzyskując wsparcie samorządów lokalnych, regionalnych, krajowych, czy nawet Narodowego Banku. Istnieją 3 rodzaje UTW: niezależne organizacje, uniwersyteckie organizacje, grupy tworzone przy bibliotekach. Należy podkreślić, że istnieje współpraca międzypokoleniowa studentów uczących osoby starsze i ma to miejsce z obopólną korzyścią. Wzrastająca liczba coraz starszych osób otworzyła dyskusję na temat Uniwersytetów Czwartego Wieku.

Zakończenie

Sesja końcowa potwierdziła dobrą ocenę prezentacji i sesji warsztatowych konferencji. Zebrani zgodzili się, że usłyszeli wiele przydatnych informacji oraz praktycznych inspiracji. Dyskusje były owocne i stymulujące.

Jim Soulsby podsumował konferencję zachęcając do dyskusji o nowych perspektywach, dobrych praktykach, oraz ciekawych badaniach.

Professor John Benyon pogratulował mówcom wysokiego poziomu prezentacji, skomentował wartościowe warsztaty i dyskusje, podkreślając, iż wypełniony program konferencji zawierał inspirujące historie na temat osób uczących się w późniejszym wieku.

Specjalne podziękowania złożono pani **Barbarze Varga-Pinter**, za całokształt przygotowań, które doprowadziły do niezapomnianej, zakończonej sukcesem konferencji.

Więcej informacji o konferencji i prezentacje można znaleźć na stronie projektu: www.foragenetwork.eu

Manuela Hinterberger

ForAge partner, bia-net, Graz, Austria
Marzec 2014

manuela.hinterberger@bia-net.org

Marzec 2014